

בס"ד, ברוך ה' שהכל ברא לכבודו, אדר א' תשעט, לעילוי נשמת סבא דנש יצחק בן רחל וישראל

פרשת ויקהל

השנה יש לנו את התענוג לעסוק באופן מעמיק בכל אחת מפרשות המשכן. בשנים שאינן מעוברות נקרא שתי פרשות מחוברות באותה השבת, וכך פעמים רבות מצרפים את פרשות ויקהל ופקודי. השנה זכינו להקדיש לכל פרשה לימוד נפרד משלה.

את תצוגת השולחן הכנתי עם בני מעין. מעין קרא את הפרשה ונשאלה השאלה מה נציג על השולחן, הרי כבר דיברנו על תרומות למשכן ועל החומרים שמהם הוא עשוי בפרשות תרומה ותצווה. קריאה בעיון הראתה לנו שבפרשת תרומה מסופר על איסוף התרומות והחומרים לבניית המשכן, ובפרשת ויקהל ישנו תיאור של עבודת הכנת המשכן וכליו (ואז מה יהיה כתוב בפרשת פקודי? נחכה בסבלנות לשבת הבאה).

בחרנו להראות את תהליך העבודה של הכנת המשכן וכליו. קבוצות אנשים עובדות לפי חומרים – זהב, כסף, בשמים, עצים, חוטים, צבע תכלת, ומשגיח על כולם בצלאל בן אורי בן חור.

פרויקט **שולחן ערוך לפרשה** כולל את תמונת שולחן השבת של משפחת כ"ץ המעוצב בהשראת פרשת השבוע, ודבר תורה המתאים לשיחה משפחתית ליד שולחן שבת - [/https://shabbatable.blog](https://shabbatable.blog) כל הזכויות שמורות. לפרטים נוספים – גילי כ"ץ 0542593212

במשכן כמה סוגים של לבושים או כיסויים (אפשר לחזור לפרשת תצווה ולקרוזא שם על משמעות הלבושים במשכן) –

* בגדי קדש - כינוי לבגדי הכהנים. בימינו בגדי קדש הם כינוי לבגדים שלובשים בזמן מיוחד (עם ישראל מקדש את הזמנים ולא את החפצים, בגדים לשבת או לחגים)

* בגדי השרד – כיסויי הכלים של המשכן. בימינו בגדי שרד הם בגדים יפים ומיוחדים בדרך כלל מדים ייצוגיים.

* פרוכות – יריעות בד או עוד המבדילות בין חלקי המשכן השונים (החצר, הפנים, קודש הקודשים). בימינו פרוכת היא כינוי לילון או המסך שבארון הקודש

* יריעות המשכן – הכיסוי של אהל מועד.

את הלבושים והכיסויים הכינו בכוונה מיוחדת. האם יש לכם סוודר שסבתא או אמא סרגו לכם? האם יש לכם כיפה שאמא או חברה או אחות סרגו במיוחד בשבילכם? לברי המזל שבינינו יש פריטי לבוש שנעשו בכוונה מיוחדת, באהבה מיוחדת עבורם, לפי מידתם, לעיתים לפי בקשה מיוחדת של עיצוב או צבע. כאשר יש לנו בגד או חפץ שנעשה במיוחד עבורנו על ידי מישהו שאנחנו מכירים ושנאנחנו מרגישים שאוהב אותנו, השימוש בחפץ נעשה משמעותי יותר. כך אני שומרת, לדוגמא, מעיל קטן שסבתא שלי הכינה לבת שלי כשהיתה תינוקת. המעיל הזה כל כך מיוחד בעיני, כי כשאני רואה אותו אני נזכרת באהב של סבתא אסתר, ברצון שלי לתת לנינה שלה משהו מיוחד, בכך שהיא בחרה להקדיש זמן רב ומאמצים לסרוג לה מעיל.

לבושי וכיסויי המשכן נעשו בכוונות מיוחדות.

מעשה רוקם - וַיַּעַשׂ מִסָּךְ לַפֶּתַח הָאֵהָל, תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר, מַעֲשֵׂה, רֶקֶם. (לח, יח)

היום אנו אומרים רקמה ולא מעשה רוקם. מעשה הרקמה במשכן הוא מיוחד.

הרמב"ם אומר "שתהיה הצורות הנעשות באריג נראין מצד אחד בפני האריג בלבד" (הלכות כלי המקדש ח,ג). כלומר רוקמים על הבד בצד אחד ובצד השני אין שום דבר, אין רקמה. חפשו משהו עם רקמה בבית ותגלו שזה לא דבר פשוט. בדרך כלל כשרוקמים משהו בצד אחד, יש סימני רקמה בצד השני. הפרשן רש"י אומר: מעשה רקמה "רוקם - כצורתו מכאן כך צורתו מכאן". כלומר הציור שרוקמים בצד אחד נראה בדיוק ככה גם בצד השני. גם זו לא רקמה פשוטה. התבוננו שוב ברקמה שמצאתם בבית. בדרך כלל יש צד אחד "טוב", כלומר רקמה של ציור שלם וברור, והצד השני (לפעמים נקרא לו צד שמאל) הוא רק מעברי המחט, ולא ציור שלם.

מסך שער החצר הנמצא בכניסה המשכן ומסך פתח האוהל הנמצא בכניסה לאוהל מועד עשויים מעשה רוקם.

מעשה חושב - וַיַּעַשׂ אֶת-הַפְּרָכֹת, תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי, וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר; מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב עָשָׂה אֹתָהּ, כְּרָבִים (לו, לה).

קודם שאלה - מעשה או מחשבה? או סוף מעשה במחשבה תחילה...

מעשה שדורש מחשבה מרובה, תכנון ומיומנות.

מעשה חושב זו רקמה שלפי הרמב"ם: "שתהיה הצורה נראית משני הצדדין, פנים ואחור". כלומר כמו שרש"י מפרש מעשה רוקם.

הפרשן רש"י: "שיש לה ליריעה שתי קירות ושתי צורות על שתי קירותיה אין דומות זו לזו, פעמים שמצד זה ארי ומצד זה נשר". כלומר רוקמים על אותה חתיכת בד שתי צורות שונות משני הצדדים, ואולי זו שיטת אריגה מיוחדת ולא רקמה.

פרוייקט שולחן ערוך לפרשה כולל את תמונת שולחן השבת של משפחת כ"ץ המעוצב בהשראת פרשת השבוע, ודבר תורה המתאים לשיחה משפחתית ליד שולחן שבת - [/https://shabbatable.blog](https://shabbatable.blog) כל הזכויות שמורות. לפרטים נוספים – גילי כ"ץ 0542593212

הפרוכת בפתח קודש קודשים יריעת המשכן הפנימית (שעליה היו יריעות העיזים ויריעו האילים) עשויות מעשה חושב.

חוטי המשכן (הארגמן, התכלת, תולעת השני והפשתן) שבהם רקמו וארגו היו טוויים-שזורים בצורה מיוחדת עם כוונה מיוחדת "חכמת לב" – כל חוט היה שזור מששה חוטים דקים.

"אמר רבי יהודה: אין העולם מונהג אלא בשני גוונים שמקורם מצד האשה שהינה חכמת לב...מה טו הנשים? אמר רבי יהודה: טו בדין, טו ברחמים". (זוהר, חלק ג' דף רנט ע"ב).

התכלת והפשתן הם צבעים בהירים – צבעי מידת החסד, לעומת צבעי הארגמן והשני העזים (החזקים) מסמלים את מידת הדין. טווייה היא שילוב של שני גוונים מסמלים את מידת הדין ומידת החסד, קצת מזכיר את התרומה ונדיבות הלב לעומת הציווי וההוראות המדוייקות של בניית המשכן, נכון? שמתם לב שכלים לבישול חלבי מסומנים בדרך כלל בכחול בהיר ובכלים לבישול בשרי מסומנים בצבע אדום? האם יש עוד דברים שמזכירים את המשכן בבית שלכם? התבוננו בבית וחפשו:

מנורה, שולחן, ארון, כיור, לולאות, ווים, קרסים, בריחים, אדנים, תחרה (תחרא), מסך, זר, מסגרת, משבצות, טבעות, גביעים, כפתורים, פרחים. כל אלו מילים מהתורה. האם אנו משתמשים במילים אלו היום כמו השימוש בהן בפרשה? מה דומה ומה שונה?

בפרשה מסופר לנו על בניית הכיור של המשכן. הכיור מופיע אחרון ברשימת הכלים. האם זה משום שהוא חשוב מאד או לא חשוב בכלל, מה דעתכם? הכיור היה עשוי נחושת ממורקת, כלומר מבריקה כמו מראה, והיה בצורה של מיכל גדול שבתוכו מים וממנו יוצאים ברזים. הכיור עומד על כן במרכז קערה גדולה מאד שאליה נשפכים המים הנמזגים מהברזים ובהם רוחצים הכהנים ידיים ורגליים לפני עבודתם. האם זה דומה לכיור שבבית שלכם? הכיור הוא כלי שמכשיר את הכהן לעבודת – כהן יכול לעבוד רק אחרי שרחץ ידיים ורגליים באופן מיוחד עבור עבודת המשכן (בטהרה). אז מצד אחד הוא לא כמו המזבח או השולחן או המנורה, לכן הוא מופיע אחרון ברשימת הכלים. מצד שני בלעדיו אי אפשר לעבוד, אז הוא בגדר "אחרון חביב" ונחוץ ביותר.

וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת, וְאֶת, כֶּנֶס נְחֹשֶׁת--בְּמִרְאֵת, הַצְּבָאֹת, אֲשֶׁר צָבְאוּ, פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד (לח,ח)

בשונה מכלי המשכן האחרים שנעשו מכלל התרומות שהתקבלו על ידי בני ישראל. אדם שנתן תרומה זהה לא יצא אם הזהב שלו ישמש לציפוי ארון הברית או לעשיית המנורה או לזר השולחן. את הכיור אנחנו יודעים שעשו מתרומות שנתנו על ידי הנשים במיוחד עבור הכיור. הנשים נתנו את המראות שלהם. פעם מראה הייתה עשויה מנחושת שהבריקו אותה עד שהפנים השתקפו בה. כשהביאו הנשים את מראות הנחושת שלהן, משה לא רצה לקבל את תרומתן: "במראת הצובאת" - בנות ישראל היו בידן מראות שרואות בהן כשהן מתקשטות ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן והיה מואס משה בהן מפני שעשויים ליצר הרע. אמר לו הקב"ה: קבל! כי אלו חביבין עלי מן הכל (רש"י לשמות לח,ח. הפירוש המלא מצורף בסוף*).

משה רבינו חושב שמראות מעודדות התעסקות בדברים חיצוניים, ביופי חיצוני, ולכן הן לא חומר מתאים לכלי המשכן, שבו העבודה היא עבודה רוחנית. הקב"ה מתערב בהחלטה של משה ואומר לו שהוא חייב לקבל את המראות ואפילו מסביר למה (לא תמיד הקב"ה מסביר למה הוא מצווה דברים מסויימים). הקב"ה מסביר למשה שהנשים משתמשות במראות ליופי ולטיפוח וכשהן עשו זאת בזמן שעבוד מצרים הן הצליחו בעזרת היופי להכניס תקווה בלב עם ישראל המשועבד והמעונה. בעצם אנחנו לומדים שבכל חפץ אפשר להשתמש באופן טוב ולמטרה קדושה.

פרוייקט שולחן ערוך לפרשה כולל את תמונת שולחן השבת של משפחת כ"ץ המעוצב בהשראת פרשת השבוע, ודבר תורה המתאים לשיחה משפחתית ליד שולחן שבת - [/https://shabbatable.blog](https://shabbatable.blog) כל הזכויות שמורות. לפרטים נוספים – גילי כ"ץ 0542593212

שתהיה לכולנו שבת של שלום ושמחה,

מגילי והמשפחה

פירוש רש"י לנושא "המראות הצובאות":

"במראת הצובאת" - בנות ישראל היו בידן מראות שרואות בהן כשהן מתקשטות ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן והיה מואס משה בהן מפני שעשויים ליצר הרע א"ל הקב"ה קבל כי אלו חביבין עלי מן הכל שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים כשהיו בעליהם יגעים בעבודת פרך היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונוטלות המראות וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים לומר אני נאה ממך ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ונזקקות להם ומתעברות ויולדות שם שנא' (שיר השירים ח) תחת התפוח עוררתיך וזהו שנאמר במראות הצובאות ונעשה הכיור מהם שהוא לשום שלום בין איש לאשתו להשקות ממים שבתוכו למי שקינא לה בעלה ונסתרה ותדע לך שהן מראות ממש שהרי נאמר ונחשת התנופה שבעים ככר וגו' ויעש בה וגו' וכיור וכנו לא הוזכרו שם למדת שלא היה נחשת של כיור מנחשת התנופה כך דרש רבי תנחומא וכן תרגם אונקלוס במחזית נשיא והוא תרגום של מראות מירוא"ש (בלע"ז שפיעגעל) וכן מצינו בישיעהו (ישעיהו ג) הגליונים מתרגמינן מחזיתא.

הפירוש של רש"י מתייחס למדרש לפיו בזמן שעבוד מצרים הגברים בחרו לפרוש מנשותיהן בגלל העבודה הקשה והייאוש, ולא היו חוזרים לביתם אחרי יום העבודה. הנשים היו באות את השדה עם אוכל, מתייפות בעזרת המראות ומפתות את האנשים להתייחד עמם, וכך הבטיחו את המשך קיום העם, ועודדו את הגברים. (טעימה על קצה המזלג משיעור שלם על המראות והנשים שמיועד למבוגרים (בהזדמנות אחרת)).

שיר בהשראת המדרש:

מראה כהן

נשקף בכיור

אשה מסתכלת

דמותה משתברת

דם ואש וקרבן.

מראה כהן

שם בכיור

דממה

רגליים רוחצות טהרה.

שוב שבת שלום מגילי אשת הכהן

פרוייקט **שולחן ערוך לפרשה** כולל את תמונת שולחן השבת של משפחת כ"ץ המעוצב בהשראת פרשת השבוע, ודבר תורה המתאים לשיחה משפחתית ליד שולחן שבת - [/https://shabbatable.blog](https://shabbatable.blog) כל הזכויות שמורות. לפרטים נוספים – גילי כ"ץ 0542593212